

Nr 323.

Av herr **Sten**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39.

I Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39 har under Egentliga statsutgifter, jordbruksdepartementet, skogsväsendet upptagits inalles 1,850,000 kr. till olika slags skogsvårdsarbeten m. m. Som av departementschefen anföres äro dylika arbeten av stor betydelse såväl för åstadkommandet av ökad virkesproduktion som för att bereda sysselsättning åt skogsarbetare och mindre skogsägare. Emellertid kan man icke anse att en tillfredsställande krisberedskap på detta område kan ernås med tillhjälp av detta belopp. Visserligen skola ifrågavarande medel utgå i form av bidrag, och kostnadssumman för därigenom möjliggjorda arbeten blir därför avsevärt större. Men ifrågavarande befolkningsgruppers behov av arbetstillfällen vid lågkonjunktur samt skogsbrukets behov av och möjlighet att bereda dylika arbetstillfällen kunna icke anses tillfredsställande fyllda eller ianspråktaga genom anvisande av ifrågavarande jämförelsevis blygsamma belopp.

I bägge dessa hänseenden kan man hänvisa till allmänt kända förhållanden, vilka till stor del framgå av 1936 års utredning angående beredskapsarbeten. (Statens offentliga utredningar 1937:26 S.). Skogsbruket behandlas på sid. 128—167 samt 172 och 175. Beträffande de av skogsbruket beroende arbetarnas tillgång på arbete framgår av en återgiven tämligen representativ undersökning att arbetslösheten åren 1933 och 1934 uppgått till 32,8 procent av året. Alla arbetstillfällen som stått till buds och tagits i anspråk voro då sammanräknade. Inom parentes kan erinras om att under denna tid ingingo i åtgärderna för arbetslöshetens bekämpande extra skogsvårdsanslag till större belopp än de nu föreslagna, eller 2 milj. kr. 1932, 5 milj. kr. 1933 och 3,5 milj. kr. 1934. De anförda siffrorna angående sysselsättningsgraden utvisa att det trots dessa anslag sannerligen icke var gott om arbetstillfällen i skogarna. En tredjedel av året hade icke kunnat utfyllas med förvärvsarbete.

I uppmärksammade motioner angående stödet till det norrländska jordbruket har i år anförts att man även under senare rådande gynnsammare förhållanden kan tala om förekomsten av en "dold arbetslöshet" inom den befolkning som är beroende av såväl jordbruk som skogsbruk i dessa landsändar. För skogsarbetarnas del kan arbetslöshet nu icke komma till statistiskt uttryck, då de äro generellt avstängda. Och här gäller det ju beredskap för sämre tider, som kunna komma.

Man får också räkna med att de skogsarbetare och av skogsarbete beroende mindre jordbrukare, hemmasöner m. fl. kategorier, som det här är fråga om, på

grund av sina i regel starkt säsongbetonade och särskilt vad årsinkomsterna angår låga arbetsförtjänster sakna möjlighet att skaffa sig någon starkare egen motståndskraft gentemot ekonomiska påfrestningar. Behovet av arbetstillfällen, åstadkomna genom det allmännas ingripande, inställer sig så gott som omedelbart efter det den allmänna arbetsmarknaden icke längre ställer sådana till förfogande i erforderlig omfattning.

Beträffande skogsbrukets behov av arbetskrävande åtgärder och möjligheter att ställa arbetstillfällen till förfogande har av officiella undersökningar framgått att iståndsättandet av kala skogsmarker, stavaskogs- och andra marker med otillfredsställande skogsbestånd, ävensom av försumpade dikningsvärda marker skulle kräva i runt tal 60,000,000 dagsverken. De extra anslagen under den senaste krisen fyllde, trots sin betydande storlek, icke behovet beträffande mer än 5 å 10 procent av de arealer och det dagsverksantal det här gäller. Den ökade produktionsförmåga eller årliga tillväxt, som skulle vinnas, om dessa svenska skogsmarker undergå den behandling de äro i behov av, uppskattas till 10 milj. kubikmeter. Fyrtio milj. kbm. beräknas kunna nyttiggöras av den nuvarande tillväxten. Vid god konjunktur torde åtskilligt mer avverkas. Enligt ett auktoritativt uttalande nyligen under skogsveckan kan åtminstone vad det gäller vissa stora delar av den svenska skogen en avkastningsökning av 50 procent uppnås utan att därför ekonomiskt olämpliga åtgärder behöva tillgripas.

Som jämförelse kan erinras om att den finske undervisningsministern Han-nula nyligen i ett föredrag i Stockholm uppgav den finska skogens årliga tillväxt till en något högre siffra än den svenska samt att man i Finland målmedvetet arbetar för att fördubbla densamma.

I det förut nämnda betänkandet med utredning och förslag beträffande beredskapsarbeten anges kvantiteten av de arbetstillfällen, som av domänstyrelsen, skogsvårdsstyrelserna, stiftsnämnderna, skogssällskapet och andra myndigheter angivits kunna komma till utförande under tioårsperioden 1937—1946, därest staten bidrager till kostnaderna, till sammanlagt c:a 25,000,000 dagsverken. Den sammanlagda kostnadssumman för redovisade arbetstillfällen är beräknad till 150,000,000 kr.

Domänstyrelsen redovisar för sin del drygt 5 milj. dagsverken. Härav framgår att statsskogarna ha stora möjligheter att bereda därav beroende befolkningskategorier en god och möjligast jämn utkomst, genom att — givetvis särskilt under lågkonjunktur — låta utföra skogsvårdsarbeten. Man har rätt att förvänta att staten i detta avseende går före med gott exempel, alltså såväl när det gäller skogsmarkens försättande i produktionsdugligt skick som när det gäller att ställa arbetstillfällen till förfogande.

Om man fördelar tioårsprogrammets arbetstillfällen lika på vart och ett av tio år — egentligen bör givetvis en större del av detsamma tagas i anspråk under lågkonjunktur — kommer man till det resultatet att arbeten för 15 milj. kr. om året behövas. Härifrån får man då draga dels hela kostnaden för do-

mänverkets femtedel av arbetstillfällena, vilken bestrides i annan ordning, och dels de 3,9 procent eller i runt tal en tjugofemtedel av programmet, som beräknas komma till utförande årligen under normala förhållanden. Återstår att anskaffa 7,200,000 kr. Om man utgår ifrån att den grundläggande förutsättningen för arbetenas utförande under tioårsperioden är ett statsbidrag av 60 procent till kostnaderna, skulle 4,320,000 kr. årligen komma på statens del. Eller i runt tal 2,5 milj. kr. mer än propositionen upptagit för nästa budgetår. Om man tycker att detta är mycket bör man komma ihåg att de två och en halv miljoner dagsverken, som det sammanlagt rör sig om, skola fördelas icke endast bland dem av de 70,000 arbetare, för vilka skogsarbetet är mer än hälften av deras sammanlagda arbetstillfällen, som icke äga något så när jämnt arbete under större delen av året, utan inom en hel befolkning på mellan 100,000 och 400,000 arbetskrafter, som skogsbruket under olika delar av året tager i anspråk. Om man tänker sig en lågkonjunktur, under vilken 50,000 skogsarbetare samt lika många jordbrukare och hemmasöner vore i ovillkorligt behov av ett dylikt tillskott till sin utkomst, skulle det icke bli mer än 25 dagsverken, eller en månads arbete på var och en, som sålunda kan åstadkommas.

Beträffande några mindre delar av inventeringsresultatet torde kunna invändas att vissa utredningar begärts och böra inväntas, att lämpliga organ för omhändertagandet saknas o. s. v. Härpå kan svaras med en hänvisning till att den allra största delen av dessa arbetstillfällen redovisats av skogsvårdsstyrelserna, att statens insats kan ombesörjas av dessa samt att utvidgningar på något av de törre arbetsobjektens område mycket väl kunna åvägabringas, i stället för de delar av programmet som icke ligga fullt klara. Detta framgår också av utredningen.

I det föregående har vidrörts nödvändigheten av att domänverket gör vad göras kan för att bereda arbetstillfällen särskilt under sådana förhållanden som dem då beredskapsstaten avses skola träda i tillämpning. Understrykas bör också angelägenheten av att övriga grupper av skogsägare på detta område infria de förhoppningar som uttalades i årets trontal om att de ekonomiska företagens ökade styrka skall tagas i anspråk för att vid en försämring i det allmänna läget motverka minskning av arbetstillfällena. Vad de i bolagsform drivna samt övriga större företagen på skogsbrukets område beträffar torde man kunna säga att varken arbetarna eller ägarna tagit ut intill sista öret vad den goda konjunkturen kunnat möjliggöra. En betydande ekonomisk beredskap har alltså kunnat skapas. Vid sidan av den kapitalkrävande industriella anpassning efter utvecklingen, som till företagens, alla berörda befolkningsgrupper och hela landets nytta pågår eller måste ske, vill man gärna utgå ifrån att skogsvården, med hänsyn till råvaruproblemets betydelse, också skall få de medtillskott från företagens sida som behövas. Svårare ligger det onekligen till med de små enskilda skogsägarnas möjligheter att finansiera skogsvården. Men dessa svårigheter böra icke — lika litet som dessa skogars liksom andra skogars

till stor del otillfredsställande tillstånd — föranleda några förhastade slutsatser i riktning av förskjutningar i skogsmarkens fördelning på olika ägarkategorier. Mot bakgrunden av statsmakternas allmänna inställning i detta avseende, sådan den senast kommit till synes vid fjolårets behandling av frågor som tangera detta problem, måste en ny aktion på detta område framstå som skäligen ofruktbar. Man gör säkerligen landet och dess skogsbruk som helhet betraktat det största gagnet genom att i stort sett acceptera den nuvarande fördelningen av skogsmarken, men arbeta för att genomtränga de olika ägarkategorierna med en anda av ekonomiskt och socialt ansvar samt sätta dem i stånd att handla därefter. Därtill hör att problemet om en motsvarighet för det enskilda skogsbrukets vidkommande till domänverkets återväxt- eller förnyelsefond löses på statlig eller organisatorisk väg. Genom något slag av fondering under de år då rotvärdet uppgår till viss höjd kunde de små skogsägarna skaffa sig möjligheter att vid kristillfällen få grundförbättringsarbeten på lång sikt utförda utan att just då behöva satsa en avsevärd del av kostnaden. Men denna fråga kan givetvis icke lösas före den tid som den nu föreliggande beredskapsstaten avser att möta. Nu får man räkna med att en stor del av de små skogsägarna varit hårt trängda av den föregående krisen samt att de äro tyngda av stora skuldbördor. De ha alltså många håll att stoppa den bättre konjunkturens skogsinkomster i. Även om man får utgå ifrån att även denna kategori av skogsägare blivit alltmer intresserad för god skogsvård och att dess egna ekonomiska insatser bli så stora som möjligt, äro därför betydande statsanslag erforderliga, om det skall bli någonting väsentligt utav. Detta är motiverat även därav att trygghandlet av de framtida råvarutillgångarna på detta område onekligen är en fråga som måste ses på lång sikt. Statsmakterna måste tillsammans med de olika skogsägargrupperna planmässigt sörja för att ingenting underlåtes i detta avseende. Få olyckor på det ekonomiska området skulle vara fruktansvärdare för den svenska nationen än om det förhållandet en gång skulle inträda att råvarutillgångarna tröte, under det att avsättningsmöjligheter samt en högt stående industri och arbetskraft fortfarande funnes. Parollen bör vara: Låt oss hellre göra för mycket än för litet för att avvärja en sådan olycka. Därmed sörjer man icke endast för framtiden. Man skapar också tryggare och bättre utkomstförhållanden för ett par av de befolkningsgrupper, som dragas med de största ekonomiska och sociala svårigheterna, nämligen skogsarbetarna samt skogsbygdens mindre jordbrukare. Att under en lågkonjunktur göra en statlig ekonomisk insats som möjliggör att tiondedelen av de inventerade arbetstillfällena kunna åstadkommas, bör vara ett minimum. Det vore säkerligen både ekonomiskt och socialt riktigt att gå ännu längre, nämligen att fullfölja detta tioårsprogram, mer under lågkonjunkturer och mindre under bättre konjunkturer, så att det vore till fullo genomgånget efter tio år. Under alla förhållanden kan riksdagen här känna sig på fast mark om den sträcker sig något längre än i propositionen föreslås.

Därest så anses nödvändigt och lämpligt torde utskottet kunna föreslå sådan jämkning av direktiven för ifrågavarande anslag att de kunna disponeras för olika under Skogsväsendet på olika punkter omnämnda ändamål.

Under hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 275 till vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder på enskildas skogar å beredskapsstat för budgetåret 1938/39 måtte upptaga 3,500,000 kr. samt att jordbruksdepartementets slutsumma på driftbudgeten, liksom denna, höjes i motsvarande grad.

Stockholm den 21 april 1938.

H. Sten.
